Ա. Ա. ԽԱՌԱՏՅԱՆ

ԱՐԵՎՄՏԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼՆ ԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՎԱՐՏԻՆ

(1900–1922)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿԱԴԵՄԻԱ

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Ա. Ա. ԽԱՌԱՏՅԱՆ

ԱՐԵՎՄՏԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼՆ ԻՐ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԱՎԱՐՏԻՆ (1900–1922)

ՄԵՍՐՈՊ ԱՐՔ. ԱՇՃԵԱՆ ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ 126

ARCH. MESROB ASHJIAN BOOK SERIES 126

ԵՐԵՎԱՆ
ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
2015

67784

БИБЛИОТЕКА
Институт истории АН Арм.ССР
ՀՍՍՀ ԳԱ ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀՏԴ 070 (091) (479.25)
ԳՄԴ 76.12
Խ 310

Գիրքը հրատարակության է երաշխավորել
ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտի
գիտական խորհուրդը

Գիտական խմբագիր՝ պ.գ.թ. Ս. Սարգսյան

Խառատյան Ալբերտ
Խ 310 Արևմտահայ մամուլն իր պատմության ավարտին (1900-1922) / Խառատյան Ա. - Եր.: Պատմության ինստիտուտ, 2015. – 534 էջ + 16 էջ ներդիր:

Աշխատության մեջ վերարտադրվում են Կ. Պոլսում և Զմյուռնիայում հրատարակված հայկական ոչ կուսակցական մամուլի ազգային ու հասարակական բովանդակության հիմնական կողմերը: Դրանք այն հիմնահարցերն են, որոնք պետք է ծառանային այդ մամուլի ու հասարակական-քաղաքական մտքի առջև դարասկզբից մինչև առաջին աշխարհամարտ և հայերի ցեղասպանություն, վերաբերմունքը տերությունների դիվանագիտության և Հայկական հարցի նկատմամբ, Կ. Պոլսի և Զմյուռնիայի հայ գաղթավայրերի իրականություն, արևելահայ կյանք, ազգային գրականության զարգացման ընթացքի լուսաբանումներ և այլն: Առանձին պարբերականների հետազոտության և ընդհանուր տեսության ծնաչափով քննարկվում են շուրջ չորս տասնյակ հրատարակություններ, ցույց է տրվում դրանց տեղն ու նշանակությունը հայ մամուլի պատմության մեջ: XX դ. առաջին տասնամյակների մամուլն իր պատմության ժամանակաշրջանով հանդերձ, գիտական ուսումնասիրության առարկա է դարձել առաջին անգամ:

Աշխատությունը նախատեսվում է գիտական լայն շրջանների և լրագրության պատմության մեջ մասնագիտացող ուսանողության համար:

ՀՏԴ 070 (091) (479.25)
ԳՄԴ 76.12

ISBN 978-9939-860-08-4

© ՀՀ ԳԱԱ պատմության ինստիտուտ, 2015
© Ա. Խառատյան, 2015

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ 5

ԳԼՈՒԽ I

ՄԱՄՈՒԼԸ 1900-1914 ԹԹ.

1. Մամուլը մինչև Առաջին աշխարհամարտը 23

2. Պարբերականներ Կ. Պոլսում և Զմյուռնիայում

«Բյուզանդիոն» (1896-1918) 60

«Հանրագիտակ» (1896-1908) 81

«Սուրհանդակ» (1899-1908) 108

«Մանզումեի էֆքյար» (1866-1913) 133

«Արևելյան մամուլ» հանդեսը (1871-1909) 162

«Մասիս» գրական շաբաթաթերթը (1900-1908) 180

«Ժամանակ» (1908-1914) 242

«Հայրենիք» (1891-1896, 1909-1910) 271

«Դաշինք» (1909-1914) 282

«Հայ գրականություն» (1911-1914) 320

«Մարմնամարզ» (1911-1914) 337

ԳԼՈՒԽ II

ՄԱՄՈՒԼԸ 1918-1922 ԹԹ.

1. Մամուլը զինադադարից հետո 359

2. Պարբերականներ Կ. Պոլսում և Զմյուռնիայում

«Վերջին լուր» (1921-1922) 389

«Արագած» (1919-1920) 430

«Արևելյան մամուլ» թերթը (1919-1922) 445

ՎԵՐՋԱԲԱՆԻ ՓՈԽԱՐԵՆ 483

THE DECLINE OF THE WESTERN ARMENIAN PRESS 490
Մատենագիտական ցանկ 495
Անձնանուններ 502
Տեղանուններ 522
Պարբերական մամուլ 529